

RUSKYMÁCKÝ OBRÁT

в которые
можно только верить,
но заодно лишил все
остальные
географические точки
такой возможности.
Попробуйте вест
Россия...
как заодно...
остальные...
и ВС
ОТИ
не точн
сти

Ivana Šmejdivá

první český portál
s digitálními koncerty

Ivana Šmejdová

Ruskymácký obrat

Soukromá výprava do hlubin ruské duše
zpestřená recepty tradiční ruské kuchyně

Všechna práva vyhrazena. Žádná část tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno. Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovému sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

© Ivana Šmejdová, 2013

Illustrations © Ludmila Šmejdová, 2013

© Carpe diem, 2013

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic

ISBN 978-80-87631-99-7 (pdf)

ISBN 978-80-87631-68-3 (iBook)

Ptáš se mě „Co je to láska?“

Láska je naléhavé nutkání být zajedno s celkem, hluboké nutkání rozpustit sebe i tebe a dosáhnout tak jednoty.

Osho

„V Rusku dnes chybí láska. Ta, která je prazákadem všeho. Láska v rodině, mezi rodiči a dětmi. Nedostává se času, doba je hektičtější a nejistější v mnoha ohledech...

Pro mladé lidi je těžké žít v podvodech a lži... Musím říci zcela vážně, že cítím jako svoji povinnost dostat z toho pekla tolik dobrých duší, kolik jen bude možné. Dřív, než se zkazí...“

Z Andrejovy korespondence (listopad 2004 – únor 2005)

Obsah

Děti moje zlatý	9
Ani ve snu by mě nenapadlo	12
Výdat se na vlastní pěst do Ruska	16
Už jste byli vyhoštěni? aneb Dobrodružství na úvod	20
Larisa	26
Náš byt a náš bezdomovec	28
Moskva a jak to s ní kdysi bylo	34
Psi (kapitolka o co kratší, o to ponuřejší)	38
Apropos, Arbat	40
Metro, vlaky, prostě místní přeprava	44
Rusové dnes	51
Cesta do San Pí	55
Náčelníkovo šokující sólo	60
Sankt Petěrburg – město carem ze země vydupané	62
Đád'a Míša a arménská kuchyně	70
Koupel v Petěrgofu	73
Lužniki, svatby, hřbitovy	77
Byla by vodka, a povod najđ'otsja aneb Jeden ruský osud	82
Z Andrejovy korespondence	85
Dodatek k předchozí kapitole	86
Druhý dodatek k předchozí kapitole: Úplatky	88
Ermitáž a Tret'jakovská, galerie z nejslavnějších	92
Kolomenskoje a Caricyno	96
Trhy v Izmajlovském	101
Ruskymácký obrat	105
Chot vótr	108

Nepřehlédněte!

Milému čtenáři předem na vysvětlenou

Tato knížka *není* klasickým turistickým průvodcem, a už vůbec *není* seriózní analýzou stávajících poměrů v největší zemi světa, byť se tak chvílemi může tvářit. Necht' se čtenář nenechá zmást. Doopravdy se jedná o úsměvné zápisky rodinného výletního kroužku z cesty po nepatrné části největší země na světě a jeho ryze subjektivní glosy k dění kolem. Kdokoli jiný vyjede do Ruska, může zažít to samé, anebo něco úplně jiného. Poněvadž Rusko není černobílé, stejně jako černobílý není nikdo z nás.

V úctě
autorka

Děti moje zlatý

Děti moje zlatý, co vás to napadlo? Proč zrovna do Ruska? Dejte pokoj! Zalekla se upřímně moje maminka Ila, když jsem jí v zahradním altánku sdělila u kávičky nejnovější plán našeho výletního kroužku. Takových úžasných míst je na světě, a vy si usmyslíte zrovna Rus! Já bych vám mohla vyprávět... Lamentovala ve spravedlivém rozhořčení, neboť ta země (tedy přesněji Sovětský svaz) předurčila život její generace zásadním způsobem, a na to se těžko zapomíná.

Tak jo, vyprávěj, chytla jsem ji za slovo. O Svazu sovětských socialistických republik jsem se učila celé roky, ale nikdy jsem ho nenavštívila. Myslím, že je skoro na čase. Doba trhla bokem, komunistický monolit se rozpadl na tisíc kusů a ví bůh, jak to tam vedou dnes. Z kusých a hlavně účelových informací v médiích se pravdu nedozvíte, nejlepší je přesvědčit se na vlastní oči.

Ilinka byla ve chvílce zpátky s krabicí plnou poznámek a korespondence z dob jejích jazykově studijních pobytů v Moskvě a Leningradu (dnes už zase Petrohradu, rusky Sankt Petěrburgu, pro nás důvěrně Petěrburgu) v osmdesátých letech. Začala listovat dopisy, které nám posílala, a tváře jí růžověly vzrušením nad dávnými zážitky, o jejichž síle nebylo pochyb.

Ty z oblasti kultury byly dozajista mimořádné. Představ si, spustila Ilinka, že jsme projeli snad všechna carská sídla kolem Leningradu – a všude ta vznešená nádhera zlacených stěn, oken, lustrů, soch. Pamatuju si koncert nefalšované cikánské kapely, při němž nabitý sál burácel

nadšením. A což teprve Lazebník sevillský ve slavném Kirovově divadle. A Ermitáž? Z té jsem byla unesená nejvíc (aby ne, vždyť je výtvarnice).

Ilinku začala hra na Rusko bavit: Přednášky na institutu se mi líbily, profesori byli milí, pohoda. Jenom mě štvali tím věčným chlubením. I v gramatice jsme se dozvěděli, že u stupňování přídavných jmen existují ne tři, ale čtyři stupně: dobrý – lepší – nejlepší – sovětský. Měla jsem problém s Ninou, naší jazykovou lektorkou. Nejdřív jsem po ní odmítla opakovat nějakou básničku a pak jsem nechtěla nahlas říct, že se mi líbí krabičky, na nichž jsou namalované zářivými barvami hlavy státníků. *Skaži, Ila, eto prekrasno, prekrasno.* Neřekla jsem! volala šťastně maminka. A chrllila dál: Taky se přihnal na přednášku o ekonomice jakýsi Kuzma, aby nám oznámil, že Československo osmdesátých let je na úrovni šedesátých let Sovětského svazu! A to neznali balené máslo! Jídlo, co jsme si koupili, jsme nosili v papundeklových sáčcích, nebo nám chtěli mrkev sypat rovnou do kabelky, vajíčka jakbysmet. Ilinka vězela ve vzpomínkách na Rus až po krk: To ti šel chlap po ulici v nádherném beraním kožichu, ale smrkal do dlaně jako nádeník! Kuřata tam prodávali s hlavičkou i nožičkama – děsnej pohled, když naskládali ty chudinky v krámě na hromadu. Nastěnka nakoupí, nese nákup domů za ty nožičky, krčky kuřic tahá po zemi. A baba v pokladně, když jsem jí platila sedm kopějek za půlku chleba, div mi nevystřelila oko slupkou od slunečnicových semínek, která chroustala a slupky plivala kolem. I když musím přiznat, že louskat semínka uměli skvěle.

Víš, že jsem se svezla na saních tažených koníkem s rolničkama? Zasnila se. Sníh křupal pod saněmi, vzduch jiskřil mrazem a voněl rozjetými koňskými koblížky. Najednou jako by ses ocitla v ruské pohádce...

Mně se maminičiny výlety na Rus srazily do jediné vzpomínky týkající se jejího posledního slavného návratu: Začátkem dubna 1984 šťastně vystoupila po dvaapadesáti hodinách jízdy z mezinárodního rychlíku DUKLA v Praze na Hlavním nádraží. Kromě dvou kufrů nesla pětikilový kbelík se švestkovými povidly, z nichž ještě v nádražní hale lžící nadšeně vylovila dva něžné prstýnky a filigránský přívěsek

z červeného zlata, které mi přivezla darem. (Povidla jí přišla jako poměrně bezpečný způsob pašování přes sovětskou hranici.) Pamatuji se, že byla plna velkých, většinou krásných dojmů a zážitků, o něž se s námi dělila ještě dlouho poté.

Dva Ilinčiny studijní pobyty v osmdesátých letech byly až dosud mým nejtěsnějším kontaktem s Ruskem, tou zemí bez konce...

Ani ve snu by mě nenapadlo...

Před Vánocemi se zčistajasna zjevil na tréninku Matějova družstva starších dorostenců Ilja. Sedmnáctiletý dvoumetrový basketbalista z Moskvy, připravující se toho času v ČR na studium na české vysoké škole, se přišel představit a zároveň přeptat, zda by nemohl s ligovým týmem trénovat. Žijeme v době přesouvání lidského jedince z místa na místo, a tak nás každodenní přítomnost příslušníků jiných národností v našich životech nepřekvapuje. Jsou-li členy našich prvoligových mužských celků černí Američané, Srbové, Brazilci, proč by nemohl posílit cizinec, například Rus, dorosteneckou kategorii? Když Matěj s otcem koučem (tím, který se kdysi prohlásil náčelníkem našeho výletního kroužku) přišli s touto zajímavostí onehdá večer z tréninku domů, ani ve snu mě nenapadlo, že to je začátek našeho nového dobrodružství.

Dva a půl roku, které uběhly od naší slavné výpravy do Spokojených států, jsme pojímali způsobem nám všem třem vlastním: jako nepřetržitou oslavu. Oslavu významných nebo alespoň významnějších činů jednotlivých členů výletního kroužku, každého dne bez zádrhele, anebo jen z radosti, že jsme spolu. Ne že bychom neměli nic jiného na práci. Náš život vůbec nebyl lenošivou plavbou na nafukovací matracce, ba naopak. Avšak právě značné pracovní zátěži jsme kontrovali našimi malými slavnostmi a tak se udržovali stále při dobré mysli. V protikladech totiž vězí kouzlo košatého, nešedého života. Miluju kontrasty. Občas nejsou pravda příliš pohodlné, ale když se jich člověk

odvází, často užasne nad tím, co uhlídá. Kontrast je jedním ze zásadních principů života, má-li tento za něco stát, řekla bych.

Ach, nechala jsem se trochu unést, využívajíc nepřítomnosti zbytku výletního kroužku. Nebudu zastírat, že na mé výlety do vyšších duchovních sfér (stejně jako na moji letitou snahu dosáhnout jemnosti zvící pravé dámy) pohlížejí oba další členové s mírným despektem. Ale já si létám povětrím dál a o jemnost se pokouším znovu a znovu, pranic si nedělajíc z toho, že mé myšlenky nejsou z největších a že svoji noblesnost si trochu kazím hltáním, nemalým hulákáním (neumím se radovat ani rozčilovat tiše) a neustálým fofrováním. Co naplat.

Vraťme se však zpátky k našemu příběhu. Příchodem ruského molodce Ilji k družstvu basketbalových dorostenců tato kauza neskončila, ale naopak – věci se daly do pohybu. Netrvalo dlouho a na scénu vstoupil ANDREJ. Postava jakoby vyloupenutá z Čechovova dramatu. *Moskvič* a světoběžník, přemýšlivce a snílek, který neúnavně, leč marně hledá lepší svět nejen pro sebe, ale pro všechny, kteří si to podle něj zaslouží. Právě teď to bylo několik mladičkových ruských hráčů basketbalu. Podle Andreje dnes stejně jako dřív platí, že vrcholový sport je jednou z možností, jak se vytrhnout z nelehkého života v dnešním Rusku. Jak získat respekt, peníze a svobodu. Tomu odpovídá přístup většiny trenérů k vlastním svěřencům: sedřít z nich kůži zaživa, nehledět na jejich zdraví ani na to, zda je sport ještě vůbec baví. Jít na krev, a třeba to jednomu ze stovek nadějných dětí vyjde. Trenér se pak zákonitě sveze na vlně slávy... Machinace s daty narození, tvrdost v přístupu k mladým klukům v basketbalových klubech (fyzické tresty nevyjímaje), trenéry cílené podporování bezohledného sebeprosazování se jednotlivce na úkor spoluhráčů jsou hlavními důvody Andrejova úsilí: dostat nadané, leč citlivé a morálně nezkažené hráče za hranice. Nejlíp do Česka. K realizaci svého záměru si, co čert nechtěl, vyhlídl náčelníka.

Nastalo dvouměsíční období příprav týdenního pobytu celku moskevských dorostenců v našem městečku, počítaje v to zajištění odpovídajícího sportovního programu. Bylo to období náročné. Ne že by akce